

Sygn. akt I A Ca 378/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 września 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Małgorzata Dołęgowska (spr.)
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska SA Irena Ejsmont - Wiszowata
Protokolant	:	Iwona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 9 września 2016 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **Banku (...) S.A. w W.**

przeciwko **K. R. i H. R.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji **pozwanych**

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 25 października 2013 r. sygn. akt I C 1310/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddala powództwo i zasądza od powoda na rzecz pozwanych H. R. i K. R. kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanych kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym i ze skargi kasacyjnej;

III. nakazuje ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Białymstoku kwotę 15.000 zł tytułem nieuiszczonych w sprawie opłat od apelacji i skargi kasacyjnej.

UZASADNIENIE

Bank (...) S.A. w W. w pozwie skierowanym przeciwko H. R. i K. R. domagał się uznania za bezskuteczną umowy sprzedaży sporządzonej w formie aktu notarialnego z dnia 29 października 2009 r., mocą której pozwani nabyli od S. i A. B. własność lokalu mieszkalnego nr (...) o pow. 60 m², znajdującego się na II kondygnacji budynku wielomieszkaniowego w Ł. przy ul. (...) wraz z 1/2 udziału w nieruchomości wspólnej – działce gruntu nr (...) o pow.

0,0752 ha, dla których w Sądzie Rejonowym w Białymstoku prowadzone są księgi wieczyste: (...) i (...). Podał, że posiada dwie wymagalne wierzytelności wobec małżonków S. i A. B., stwierdzone bankowymi tytułami egzekucyjnymi, w łącznej wysokości 321.063,13 zł (wg. stanu z dnia 29 września 2009 r.). Pomimo to, dłużnicy zawarli umowę, na mocy której zbyli na rzecz pozwanych (rodziców A. B.) prawo własności lokalu mieszkalnego, przez co stali się niewypłacalni.

H. R. i K. R. wnieśli o oddalenie powództwa. Przeczyli jakoby czynność prawna z dnia 26 października 2009 r. miała na celu pokrzywdzenie powoda.

Wyrokiem z dnia 25 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda czynność prawną - umowę sprzedaży zawartą w dniu 29 października 2009 r. w Kancelarii Notarialnej notariusza I. P., mocą której pozwani H. i K. R. nabyli od S. i A. B. własność lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...) o pow. 60 m² znajdującego się na II kondygnacji budynku wielomieszkaniowego w Ł. przy ul. (...) wraz z 1/2 udziału w nieruchomości wspólnej – działce gruntu nr (...) o pow. 0,0752 ha, dla których są prowadzone są w Sądzie Rejonowym IX Wydziale Ksiąg Wieczystych w B. księgi wieczyste o numerach (...) oraz zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 11.117 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Orzeczenie to zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Bank (...) S.A. w W. jest wierzycielem S. i A. B.. Według stanu z dnia 29 września 2009 r. zadłużenie z dwóch tytułów egzekucyjnych wynosiło łącznie 321.063,13 zł wraz z odsetkami.

W dniu 29 października 2009 r. dłużnicy powoda zawarli umowę w formie aktu notarialnego na mocy, której sprzedali przedmiotową nieruchomość na rzecz pozwanych za kwotę 150.000 zł. Pozwani w związku z zawarciem zaskarżonej czynności prawnej nie zapłacili wskazanej w akcie notarialnym ceny. Znali trudną sytuację materialną dłużników strony powodowej, tym bardziej, że mieszkają w jednym domu i pozostają w dobrych, rodzinnych relacjach.

Pismem z dnia 17 stycznia 2011 r. komornik poinformował wierzyciela (powoda), że prowadzone postępowanie egzekucyjne jest bezskuteczne, gdyż dłużnicy nie pracują, nie posiadają żadnych ruchomości, ani wierzytelności podlegających zajęciu. Posiadają natomiast wiele długów, których nie spłacają, a wskazana nieruchomość nie jest już ich własnością.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że spełnione zostały przesłanki pozytywne uznania spornej czynności prawnej za bezskuteczną (art. 527 § 1, 2 i 3 k.c. w zw. z art. 528 k.c.).

Stwierdził, że zebrany materiał dowodowy wskazuje, iż sprzedaż lokalu mieszkalnego została dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, gdyż w ten sposób dłużnicy banku (A. i S. B.) stali się niewypłacalni w stopniu wyższym niż przed dokonaniem czynności. Gdyby bowiem nie doszło do sprzedaży przedmiotowego mieszkania, istniałaby jeszcze realna możliwość przynajmniej częściowego zaspokojenia wierzyciela (powoda).

Sąd uznał też, że dłużnicy powoda sprzedając pozwany lokal mieszkalny, mieli świadomość pokrzywdzenia wierzyciela. Już bowiem od 2008 r. zaczęli mieć problemy finansowe, co było spowodowane w dużej mierze kryzysem gospodarczym. W efekcie tego zaczęli wyzbywać się majątku i spieniężać wartości trwałe. Sąd nie miał też wątpliwości, iż pozwani zdawali sobie sprawę z problemów finansowych A. i S. B.. Byli bowiem rodziną i dodatkowo mieszkali w jednym budynku, a zatem nie sposób przyjąć, że ukrywali przed sobą problemy finansowe.

O kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Apelację od tego wyroku wnieśli pozwani, którzy zarzucili Sądowi I instancji naruszenie:

- art. 6 k.c. przez nieuwzględnienie tego, że to na powodzie ciążył obowiązek dowodowy w zakresie zgłoszonego roszczenia i ciężar udowodnienia wszystkich przesłanek skargi pauliańskiej z art. 527 k.c.,
- art. 527 k.c. przez uznanie, że zaistniały przesłanki pozytywne do uznania bezskuteczności czynności prawnej objętej zaskarżonym wyrokiem,
- art. 528 k.c. przez pominięcie, że przepis ten dotyczy czynności prawnej, w wyniku której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową nieodpłatnie,
- art. 527 § 2 k.c. przez przyjęcie, że domniemanie wynikające z tego przepisu miało zastosowanie przy zawieraniu umowy z dnia 29 października 2009 r.,
- art. 527 § 3 k.c. przez błędne uznanie, że domniemanie prawne z tego przepisu miało zastosowanie w przedmiotowym stanie faktycznym,
- art. 233 § 1 k.p.c. i art. 316 k.p.c. przez dowolną ocenę dowodów prowadzącą do przyjęcia błędnych wniosków jakoby spełnione zostały przesłanki art. 527 k.c.,
- art. 233 § 1 k.p.c. i art. 316 k.p.c. przez nieuzasadnioną odmowę wiarygodności wszystkim dowodom osobowym wskazanym przez nich oraz nie odniesienie się do dowodów z dokumentów, a w szczególności z dokumentów finansowych złożonych przez A. i S. B. dotyczących rozdysponowania kwoty uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości oraz ich stanu majątkowego,
- art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. przez błędne ustalenie, że K. R. nie zapłacił za przedmiotowe mieszkanie,
- art. 233 § 1 k.p.c. przez poczynienie ustaleń z pominięciem dowodów w postaci: akt spraw o sygnaturach II Co 4831/09, II Co 5065/09, umowy z dnia 29 października 2009 r. sprzedaży przedmiotowego lokalu, akt spraw egzekucyjnych zakończonych wydaniem bankowych tytułów egzekucyjnych, akt spraw egzekucyjnych, zeznań świadków A. B., S. B., I. M., R. M., E. B., J. F., W. B., W. K.,
- art. 316 § 1 k.p.c. przez ustalenie, że dłużnicy działali z pokrzywdzeniem wierzyciela o czym wiedzieli pozwani,
- art. 230 k.p.c. przez nie uwzględnienie tego, że powód w żaden sposób nie zakwestionował dokonania przez pozwanych zapłaty za przedmiotowy lokal, jak również okoliczności dysponowania przez pozwanych wskazaną kwotą pieniędzy,
- art. 217 § 2 k.p.c. i art. 227 k.p.c. przez pominięcie wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z przesłuchania H. R., z opinii biegłego sądowego z zakresu neurologii i neuropsychologii na okoliczność ustalenia, czy K. R. był w stanie składać świadomie oświadczenia w dacie 15 października 2013 r. i dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości i księgowości na okoliczność wyliczenia kwoty należnej do spłaty zobowiązań zabezpieczonych hipotekami na rzecz ZUS.

Wnosili o zmianę wyroku i oddalenie powództwa.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 16 stycznia 2015 r. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I o tyle, że opisaną tam czynność uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda w celu ochrony wiarygodności wynikających z wystawionych przez niego bankowych tytułów egzekucyjnych nr (...) oraz nr (...); oddalił apelację w pozostałej części; zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za druga instancję.

Sąd drugiej instancji po przeprowadzeniu uzupełniającego postępowania dowodowego zmodyfikował ustalenie Sądu pierwszej instancji w zakresie dotyczącym charakteru zaskarżonej czynności prawnej i przyjął, iż pozwani zapłacili dłużnikom strony powodowej umówioną cenę sprzedaży w kwocie 150.000 zł, a konsekwencją tego było wykluczenie możliwości zastosowania domniemania prawnego z art. 528 k.c. Naruszenie tego przepisu przez Sąd pierwszej

instancji nie mogło jednak doprowadzić do oddalenia powództwa, gdyż w ocenie Sądu drugiej instancji, pozwani jako osoby bliskie dłużnikom powoda nie obalili domniemania prawnego z art. 527 § 3 k.c.

Odnosząc się od kwestii pokrzywdzenia strony powodowej zaskarżoną czynnością prawną, w związku z hipotecznym obciążeniem stanowiącej jej przedmiot nieruchomości, Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na brzmienie przepisu art. 69 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 707, ze zm., zwana dalej (...)) w kontekście wynikającej z zapisów w księdze wieczystej sumy zabezpieczenia hipotecznego, która jest najwyższą sumą, do jakiej wierzyciel hipoteczny może zaspokoić się z obciążonej nieruchomości. Wobec tego uznał, że to nie rzeczywista wysokość wierzytelności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej ZUS) względem S. i A. B., lecz suma tych hipotek decyduje o możliwości zaspokojenia się przez powoda w całości lub w części z wartości tego lokalu mieszkalnego wraz z udziałem w nieruchomości wspólnej. Jeśli więc, określona w skarżonej umowie sprzedaży na kwotę 150.000 zł wartość lokalu nie była kwestionowana przez strony procesu, zaś suma hipotek jest niższa od tej kwoty, to i tak powód może zaspokoić się częściowo z tej nieruchomości, a to czyni skargę pauliańską zasadną. Dlatego w ocenie Sądu drugiej instancji nie miały znaczenia przedkładane przez pozwanych zaświadczenia z ZUS, zawierające zestawienie spłat wierzytelności oraz wysokość aktualnego zadłużenia. Z tej przyczyny zbędny był wnioskowany przez pozwanych dowód z opinii biegłego sądowego na okoliczność wyliczenia wysokości zadłużenia małżonków B. w stosunku do ZUS, według stanu na dzień zaskarżonej czynności prawnej oraz na dzień wyrokowania.

W skardze kasacyjnej, pozwani zakwestionowali wyrok Sądu drugiej instancji w całości i wniesli o jego uchylenie oraz poprzedzającego wyroku Sądu pierwszej instancji, z przekazaniem sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie orzeczenie co do istoty sprawy i oddalenie powództwa. Zarzucili naruszenie:

- art. 69 k.w.u. przez jego zastosowanie w wersji aktualnie obowiązującej, a nie w momencie ustanowienia hipotek na nieruchomości będącej przedmiotem skargi pauliańskiej;

- art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 278 § 1 k.p.c. przez bezzasadne pominięcie wnioskowanego dowodu z opinii biegłego na okoliczność wyliczenia obciążenia hipotecznego przedmiotowej nieruchomości.

W wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej pozwanych, **Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 16 marca 2016 r.** uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego (sygn. akt IV CSK 269/15).

Oceniając istnienie przesłanki pokrzywdzenia powodowego Banku wskutek zawarcia skarżonej czynności prawnej (art. 527 § 2 k.c.) podkreślił, że jeżeli występujący z powództwem ze skargi pauliańskiej wierzyciel nie jest uprzywilejowany, wówczas zabezpieczona na nieruchomości będącej przedmiotem zaskarżonej czynności hipoteką wierzytelność innego wierzyciela zmniejsza wartość tej nieruchomości, z której mogą zaspokoić się wierzyciele, których wierzytelności nie korzystają z pierwszeństwa w stosunku do wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie, bądź ewentualnie z równego im pierwszeństwa.

Dlatego też za trafny uznał zarzut skarżących naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisu art. 69 k.w.u. poprzez jego zastosowanie w wersji nadanej ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 131, poz. 1075, zwanej dalej nowelą), obowiązującej od 20 lutego 2011 r. Zauważył, że zgodnie z art. 10 ust. 2 noweli, do hipotek zwykłych powstałych przed dniem jej wejścia w życie, zastosowanie winy mieć przepisy Ustawy o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu dotychczasowym. To samo dotyczy hipotek kaucyjnych zabezpieczających roszczenia związane z wierzytelnością hipoteczną, lecz nieobjętych z mocy ustawy hipoteka zwykłą, powstałych przed dniem wejścia w życie noweli. Zgodnie zaś z art. 69 k.w.u., w wersji obowiązującej przed dniem 20 lutego 2011 r., w granicach przewidzianych w odrębnych przepisach hipoteka zabezpiecza także roszczenia o odsetki nieprzedawnione (odsetki za zwłokę względnie opóźnienie, a nie o tzw. odsetki kapitałowe) oraz o przyznane koszty postępowania. Sąd drugiej instancji ustalając wysokość zabezpieczeń hipotecznych obciążających stanowiącą przedmiot transakcji nieruchomość (lokal mieszkalny wraz z udziałem w

nieruchomości wspólnej) uwzględnił zaś wyłącznie kwoty należności głównych z tytułu składek ubezpieczeniowych, pomijając wysokość nieprzedawnionych odsetek.

Sąd Najwyższy zwrócił też uwagę na kwestię realizacji zaspokojenia wierzyciela hipotecznego i jego zakres z przedmiotu obciążonego, przy zastosowaniu reguł podziału z postępowania egzekucyjnego (art. 75 k.w.u.). Podał, że w myśl art. 13 ust. 1 noweli, jeżeli postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte przed dniem wejścia jej w życie, do podziału sumy uzyskanej z egzekucji z przedmiotu obciążonego hipoteką stosuje się przepisy dotychczasowe. Zgodnie z art. 1025 § 1 pkt 5 w zw. z § 3 k.p.c. (w wersji sprzed 20 lutego 2011 r.) z kwoty uzyskanej z egzekucji zaspokajają się w kategorii piątej należności zabezpieczone hipoteką. W równym stopniu zaspokojeniu ulegają odsetki i koszty postępowania, z tym że z pierwszeństwa równego należnościom kategorii piątej korzystają odsetki za ostatnie dwa lata przed przysądzeniem własności, zaś pozostałe odsetki w kategorii dziesiątej - inne należności (podobnie art. 115 § 1 pkt 3 i 6 w zw. z § 2 i 3 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1619, ze zm.).

Nadmienił również, że z uwagi na odpowiednie zastosowanie do wierzytelności ZUS przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2015, poz. 613, ze zm.), co wynika z art. 31-32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 121), są one uprzywilejowane w stosunku do innych wierzytelności, w tym także powodowego Banku (art. 1025 § 1 pkt 7 w zw. z § 3 k.p.c. - w brzmieniu przed i po 20 lutego 2011 r.), co oznacza, że wierzytelność ZUS z tytułu składek ubezpieczeniowych (bez względu na zakres zabezpieczenia hipotecznego) w całości (w tym co do świadczeń ubocznych w postaci odsetek) podlega zaspokojeniu przed wierzytelnością powodowego Banku (podobnie art. 115 § 1 pkt 4 i 6 oraz § 3 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1619, ze zm.).

Sąd Apelacyjny rozpoznając ponownie sprawę ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanych zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie należy zaznaczyć, że rozpoznając powtórnie apelację pozwanych od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 25 października 2013 r., Sąd Apelacyjny miał na uwadze, że zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c. sąd, któremu sprawa została przekazana z do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.), związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Sąd ten natomiast w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 marca 2016 r. jednoznacznie wskazał, że w sytuacji, gdy nieruchomość będąca przedmiotem zaskarżonej czynności została obciążona hipoteką przed dniem 20 lutego 2011 r., a zatem wejściem w życie ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 131, poz. 1075, zwanej dalej nowelą), zgodnie z art. 10 ust. 2 tej noweli, do hipotek zabezpieczających roszczenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wobec A. i S. B., zastosowanie powinny mieć przepisy Ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu dotychczasowym. Zgodnie zaś z art. 69 k.w.u., w brzmieniu obowiązującej przed nowelizacją, ustanowione na przedmiotowej nieruchomości na rzecz ZUS hipoteki zabezpieczały także roszczenia o odsetki nieprzedawnione oraz o przyznane koszty postępowania.

W związku z tym, zasadnicze znaczenie dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy miało ustalenie, przy uwzględnieniu wyżej powołanych przepisów, wysokości wierzytelności ZUS według stanu z daty wyrokowania, obejmującej należności główne wymienione w decyzjach stanowiących podstawę ustanowienia hipotek oraz odsetki od tych należności, jak również uwzględnienie wysokości wpłat dokonywanych przez pozwanych na pokrycie należności ZUS zabezpieczonych hipotecznie.

Okoliczność ta miała o tyle istotne znaczenie, albowiem przedmiotem skargi paulińskiej, zgodnie z treścią art. 527 § 1 i 2 k.c. może być tylko taka czynność, która przede wszystkim powoduje lub pogłębia stan niewypłacalności dłużnika. Powszechnie zaś przyjmuje się, że niewypłacalność dłużnika w rozumieniu art. 527 k.c. oznacza stan majątku dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi.

W doktrynie i orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać, nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia, to jest musi istnieć w dacie wystąpienia z żądaniem uznania jej bezskuteczności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r. V CKN 280/2000 LexPolonica nr 388728) i zachować aktualność na chwilę orzekania. Wynika to z celu skargi pauliańskiej, jakim w istocie nie jest samo pozbawienie skuteczności prawnej zaskarżonej czynności, lecz umożliwienie wierzycielowi prowadzenia skutecznej egzekucji. Dlatego istotne jest nie to, czy w chwili dokonywania zaskarżonej czynności prawnej była ona krzywdząca dla wierzyciela doprowadzając do niewypłacalności lub zmniejszenia wypłacalności dłużnika, lecz to, czy taki skutek występuje obecnie, gdy dłużnik zaskarżył do Sądu tę czynność.

W okolicznościach niniejszej sprawy istotne znaczenie miało zatem ustalenie czy stan pokrzywdzenia wierzyciela oraz rzeczywistej niewypłacalności dłużnika istniał zarówno w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską (art. 527 § 2 k.c.), jak i w chwili orzekania przez sąd o żądaniu wierzyciela uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną (art. 316 § 1 k.p.c.).

W tym celu, Sąd Apelacyjny dopuścił dowody z dokumentów w postaci aktualnych wypisów z ksiąg wieczystych nr: (...) i (...), z których wynikało, że w dacie orzekania (9 września 2016 r.) w dziale IV księgi wieczystej prowadzonej dla lokalu mieszkalnego nr (...) znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym w Ł. przy ul. (...) wpisane były cztery hipoteki przymusowe na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zaś w księdze wieczystej prowadzonej dla zabudowanej działki gruntu nr (...) o pow. 0,0752 ha, na której znajduje się w/w budynek wpisana jest jedna hipoteka. Dopuszczony został również dowód z przedłożonych przez stronę pozwaną wyliczeń, które wskazywały, że na dzień 9 września 2016 r. łączna wartość hipotek na obu nieruchomościach wynosiła 217.250,98 zł (200.749,83 zł + 16.501,98 zł). Wyliczenia te zostały dokonane, przy uwzględnieniu przepisów przytoczonych przez Sąd Najwyższy, a łączna wysokość wierzytelności ZUS, obejmującej należności główne wymienione w decyzjach stanowiących podstawę ustanowienia hipotek oraz odsetki od tych należności, jest zgodna z obliczeniami poczynionymi przez Sąd Apelacyjny.

W związku z powyższym, ustalony w sprawie stan faktyczny wskazuje, że nie tylko w momencie zaskarżenia spornej czynności prawnej, ale przede wszystkim na datę orzekania przez Sąd odwoławczy, przedmioty spornej transakcji były obciążone hipotekami, których łączna wysokość przekraczała kwotę 150.000 zł, a zatem niekwestionowaną również przez stronę powodową wartość zbytej przez dłużników pozwanych nieruchomości położonej przy ul. (...) w Ł..

Oznacza to, że w chwili zaskarżenia czynności i na datę orzekania, dłużnicy powoda posiadali wierzyciela hipotecznego (Zakład Ubezpieczeń Społecznych), który stosownie do treści art. 65 ust.1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, był uprawniony do zaspokojenia się z tej nieruchomości z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właścicielami nieruchomości. Poza tym zabezpieczone hipotekami wierzytelności wobec ZUS korzystały też z pierwszeństwa przed należnościami wierzyciela pauliańskiego z mocy art. 1025 k.p.c. i art. 1026 k.p.c.

Uwzględniając zatem, że wartość korzystających z pierwszeństwa przed wierzytelnościami powoda, należności wobec ZUS (217.250,98 zł) przewyższała wartość nieruchomości (150.000 zł) będącej przedmiotem spornej czynności prawnej z dnia 29 października 2009 r., przychylić się należało do argumentów apelujących, że wierzyciel nie wywiązał się z obowiązku ciążącego na nim z mocy art. 6 k.c. i nie wykazał w toku postępowania, że jego dłużnicy wskutek dokonania spornej czynności stali się niewypłacalni całkowicie lub chociażby w stopniu wyższym niż przed jej dokonaniem. Wskazywały na to przedłożone przez stronę pozwaną wyliczenia, które nie tylko nie zostały zakwestionowane przez stronę powodową ale przede wszystkim były zbieżne z obliczeniami poczynionymi przez Sąd Apelacyjny w oparciu o wskazania zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2016 r.

W tym stanie rzeczy wobec braku koniecznej przesłanki do uwzględnienia powództwa ze skargi pauliańskiej, Sąd Apelacyjny dzieląc zarzuty skarżących, uwzględnił ich apelację i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo w całości. Powyższa zmiana wyroku skutkowałą też dostosowaniem rozstrzygnięcia o kosztach do ostatecznego wyniku postępowania. W związku z tym Sąd odwoławczy kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 § 1 k.p.c.) zasądził od powoda na rzecz pozwanych poniesione przez nich koszty zastępstwa prawnego przed Sądem pierwszej instancji (§ 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu - Dz.U. 2013 r., poz. 490).

O kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego postanowiono w pkt II, zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c., zasądzając od powoda na rzecz pozwanych poniesione przez nich koszty związane z reprezentacją przez profesjonalnego pełnomocnika, których wysokość w stawce minimalnej została ustalona zgodnie z § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2) oraz § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 4 pkt 2) cyt. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...).

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych należało też ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 15.000 zł tytułem kosztów sądowych (2 x 7.500 zł - opłat od apelacji i skargi kasacyjnej), od których obowiązku uiszczenia pozwani zostali zwolnieni (pkt III).

(...)